

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 170/03)

Εισηγήτρια: η κ. **Ariane RODERT**

Στις 19 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Νοεμβρίου 2013.

Κατά τη 494η σύνοδο ολομέλειάς της, της 10ης και 11ης Δεκεμβρίου 2013 (συνεδρίαση της 10ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 146 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 3 αποχές:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ δέχεται με ικανοποίηση τη συζήτηση σχετικά με τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου των κοινωνικών επιχειρήσεων, αλλά τονίζει ότι είναι σημαντικό να δοθεί περισσότερος χρόνος για το πολύπλοκο αυτό ζήτημα. Ένα πρώτο βήμα είναι να αρχίσει η Επιτροπή να συγκεντρώνει δεδομένα για μια πιο συγκρίσιμη ανάλυση των μετρήσεων του κοινωνικού αντικτύπου στα κράτη μέλη, αλλά να διερευνήσει επίσης περαιτέρω το ζήτημα στο πλαίσιο της κοινωνικής διάστασης της Ευρώπης.

1.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μια λανθασμένη ή βιαστική προσέγγιση ενδέχεται να αντιστρατευθεί τον στόχο των οργάνων της ΕΕ να υποστηρίξουν την ανάπτυξη και την εξάπλωση του τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Με την περιορισμένη γνώση του τομέα αυτού σε πολλά κράτη μέλη, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δώσει προτεραιότητα στην περαιτέρω ευαισθητοποίηση του κοινού και στην πλήρη υλοποίηση του προγράμματος της «Πρωτοβουλίας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα».

1.3 Οι μετρήσεις του κοινωνικού αντικτύπου αποσκοπούν στη μέτρηση των κοινωνικών αποτελεσμάτων και επιδράσεων που προκύπτουν από συγκεκριμένες δραστηριότητες των κοινωνικών επιχειρήσεων και όχι από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, παρόλο που οι δομές των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας συμβάλλουν και οι ίδιες στη δημιουργία κοινωνικής αξίας. Πρόκειται για μια εξελισσόμενη διεργασία, που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της δραστηριότητας της επιχείρησης και σημαντικό εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού.

1.4 Είναι δύσκολο να υποστηριχθεί μία συγκεκριμένη μέθοδος· γι' αυτό, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή, αντί να αναπτύξει μια νέα μέθοδο, καλύτερα να διαδώσει τις συχνότερα χρησιμοποιούμενες αρχές. Το κοινό στοιχείο των αρχών αυτών είναι ότι πρόκειται για πρωτοβουλίες από τη βάση προς την κορυφή, που αποσκοπούν στην επίτευξη κοινωνικής αλλαγής και βασίζονται σε πραγματικές ανάγκες και πραγματικές δραστηριότητες.

1.5 Κάθε μέθοδος μέτρησης πρέπει να αναπτύσσεται με βάση τα χαρακτηριστικότερα αποτελέσματα της κοινωνικής επιχείρησης, να υποστηρίζει τις δραστηριότητές της, να είναι αναλογική και να μην καταπνίγει την κοινωνική καινοτομία. Πρέπει ακόμη να χαρακτηρίζεται από ισορροπία μεταξύ ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων, αναγνωρίζοντας ότι η περιγραφική αφήγηση έχει κεντρική σημασία για τη μέτρηση της επιτυχίας. Επισημαίνεται επίσης ότι χρειάζεται να διερευνηθούν περαιτέρω οι δυσκολίες μεταφοράς των αποτελεσμάτων των μετρήσεων του κοινωνικού αντικτύπου από το μικροοικονομικό επίπεδο στο μακροοικονομικό (από το τοπικό επίπεδο των επιχειρήσεων στο επίπεδο της ΕΕ).

1.6 Αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα μεθόδων μέτρησης του κοινωνικού αντικτύπου ειδικά για τους κανονισμούς που αφορούν τα ΕΤΚΕ⁽¹⁾ και το PESI⁽²⁾, η ΕΟΚΕ συνιστά πειραματική εφαρμογή, στενή παρακολούθηση και αναθεώρηση (αν χρειάζεται) των μεθόδων που θα αναπτυχθούν για τους κανονισμούς αυτούς. Η Επιτροπή θα μπορέσει έτσι να καταρτίσει κοινές κατευθυντήριες γραμμές και αρχές, περισσότερο για τα αντικείμενα των μετρήσεων παρά για τον τρόπο διεξαγωγής τους.

1.7 Η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει τη διερεύνηση αυτού του ζητήματος και θα παρακολουθήσει εκ του σύνεγγυς τις εργασίες της Επιτροπής κατά την εφαρμογή συγκεκριμένης μεθόδου, προκειμένου να διασφαλίσει ότι δεν θα κατασταλεί η ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην Ευρώπη. Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να συμμετέχει σε μια ευρύτερη συζήτηση σχετικά με την εξέταση του κοινωνικού αντικτύπου και σε άλλα πεδία στο μέλλον.

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκά ταμεία κοινωνικής επιχειρηματικότητας, COM(2011) 862 τελικό.

⁽²⁾ Πρόγραμμα της ΕΕ για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία, COM(2011) 609 τελικό.

2. Εισαγωγή

2.1 Στην ανακοίνωση της Επιτροπής «*Ενιαία Αγορά — Πράξη II — Μαζί για μια νέα ανάπτυξη*»⁽³⁾ υπογραμμίζεται η ανάγκη να αναπτυχθεί μεθοδολογία για τη μέτρηση των κοινωνικοοικονομικών οφελών που δημιουργούν οι κοινωνικές επιχειρήσεις, κατά την εφαρμογή των ευρωπαϊκών ταμείων κοινωνικής επιχειρηματικότητας (ΕΤΚΕ) και του προγράμματος της ΕΕ για την κοινωνική αλλαγή και την καινοτομία (PESI).

2.2 Ως απάντηση σε αυτό το αίτημα, ανατέθηκε σε μια υποομάδα⁽⁴⁾ της πολυμερούς ομάδας εμπειρογνομόνων που συμβουλεύει την Επιτροπή σε θέματα κοινωνικής επιχειρηματικότητας (GECES) να εκπονήσει τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με τον τρόπο μέτρησης του κοινωνικού αντικτύπου των κοινωνικών επιχειρήσεων.

2.3 Η παρούσα γνωμοδότηση παρουσιάζει την οπτική γωνία των κοινωνικών επιχειρήσεων ως προς την ανάπτυξη μεθοδολογίας για τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου, κατά κύριο λόγο στο πλαίσιο των ΕΤΚΕ και του PESI. Ωστόσο, επειδή πρόκειται για σημαντικό ζήτημα, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, ιδανικά, θα πρέπει αργότερα να εξεταστεί η μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου και σε άλλα πεδία, ώστε να μην υπάρχει αποσπασματική προσέγγιση.

2.4 Η κοινωνική επιχειρηματικότητα έχει υπογραμμιστεί σε πολλές πρόσφατες πρωτοβουλίες της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ έχει επίσης επιτελέσει σημαντικές περαιτέρω εργασίες για αυτό το θέμα⁽⁵⁾, όπως η εξέταση των προκλήσεων που τίθενται για τα ΕΤΚΕ και τις κοινωνικές επιχειρήσεις⁽⁶⁾. Ένα κεντρικό στοιχείο της συζήτησης ήταν η δημοσίευση της ανακοίνωσης της Επιτροπής «*Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα*»⁽⁷⁾, η οποία αποσκοπεί στην προώθηση της ανάπτυξης και της εξάπλωσης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και των κοινωνικών επιχειρήσεων στην ΕΕ.

2.5 Οι κοινωνικές επιχειρήσεις συγκροτούνται για κοινωνικούς σκοπούς και λειτουργούν στο πεδίο της κοινωνικής οικονομίας. Για να διαφυλαχθεί αυτό το μοντέλο, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η περιγραφή των κοινωνικών επιχειρήσεων στην «*Πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα*» θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση για κάθε παράγωγο κανονισμό, πρότυπο ή προγράμματα, επειδή παρουσιάζει τις κοινωνικές επιχειρήσεις σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, που καλύπτει τα διάφορα μοντέλα τους στα κράτη μέλη.

2.6 Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης δεν είναι να προβάλλει επιχειρήματα για τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου των επιχειρήσεων εν γένει. Ούτε πρέπει να συγχέεται το ζήτημα με τις πρωτοβουλίες που αφορούν την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ) ή την κοινή για όλους τους εργοδότες υποχρέωση να παρέχουν αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και να τηρούν τις ισχύουσες συλλογικές συμβάσεις. Πρέπει, ακόμη, να σημειωθεί ότι οι πραγματικές κοινωνικές επιδόσεις και υποδομές παραμένουν αρμοδιότητα των κρατών μελών.

2.7 Αν και η παρούσα γνωμοδότηση εξετάζει μόνο τον κοινωνικό αντίκτυπο των αποτελεσμάτων των δραστηριοτήτων των κοινωνικών επιχειρήσεων και όχι τις ίδιες τις κοινωνικές επιχειρήσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι η διάρθρωση και ο τρόπος λειτουργίας αυτών των επιχειρήσεων αποτελούν και αυτά βασικές συνιστώσες της δημιουργίας κοινωνικού αντικτύπου, μέσω της εσωτερικής του κοινωνικού κόστους και της δημιουργίας θετικών εξωτερικών αποτελεσμάτων.

3. Ο κοινωνικός αντίκτυπος στο κοινωνικό πλαίσιο

3.1 Τα οικονομικά αποτελέσματα ήταν για πολύ καιρό ο κύριος δείκτης μέτρησης της ανάπτυξης των οργανισμών και των χωρών, ανεξάρτητα από το αν δίνεται προτεραιότητα στην αποτίμηση της οικονομικής ή της κοινωνικής προόδου. Για να εξασφαλιστεί ένας βιώσιμος κόσμος, πρέπει να προταχθεί μια πιο ολιστική οπτική, η οποία να συνεκτιμά τις κοινωνικές, τις περιβαλλοντικές και τις οικονομικές συνέπειες.

3.2 Η συνειδητοποίηση αυτού του γεγονότος έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Το 2008, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με τίτλο «*Πέραν του ΑΕγχΠ — Μέτρα υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης*»⁽⁸⁾, στην οποία υπογράμμισε την ανάγκη για νέες μεθόδους μέτρησης της βιωσιμότητας και της ευημερίας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές προκλήσεις. Η Επιτροπή ακολούθησε, με μία έκθεση που δημοσίευσε το 2009 υπό τον τίτλο «*ΑΕΠ και πέρα από αυτό — Η μέτρηση της προόδου σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο*»⁽⁹⁾, στην οποία εφιστούσε την προσοχή στην ανάγκη νέων μέσων για την παρακολούθηση και τη μέτρηση της κοινωνικής προόδου. Άλλοι φορείς έλαβαν επίσης μέτρα για την εισαγωγή νέων μέσων όπως, επί παραδείγματι, ο ΟΟΣΑ με τον «*Δείκτη βελτίωσης της ποιότητας ζωής*»⁽¹⁰⁾.

3.3 Η Ευρώπη, εν μέσω κρίσης και μεταβαλλόμενων προτύπων κοινωνικής πρόνοιας, πρέπει σήμερα περισσότερο από ποτέ να εστιάσει το ενδιαφέρον της στη δημιουργία πραγματικής αξίας. Η ανάγκη αυτή τονίστηκε πρόσφατα στις πρωτοβουλίες για την προώθηση μιας κοινωνικής διάστασης της ΟΝΕ⁽¹¹⁾, όπου προτείνονται κοινωνικοί δείκτες και μέτρα ως συμπλήρωμα των οικονομικών εκθέσεων. Αυτή η συλλογιστική εμφανίζεται πλέον σε πολλά έγγραφα της ΕΕ, όπου η μέτρηση και η παρακολούθηση της κοινωνικής προστιθέμενης αξίας, της κοινωνικής αλλαγής και του κοινωνικού αντικτύπου αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την αποτελεσματική υλοποίηση οδηγιών, προγραμμάτων και δραστηριοτήτων.

⁽³⁾ COM(2012) 573 final.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/expert-group/social_impact/index_en.htm.

⁽⁵⁾ EE C 318, 23.12.2009, σ. 22, EE C 24, 28.01.2012, σ. 1, EE C 229, 31.07.2012, σ. 44.

⁽⁶⁾ EE C 229, 31.07.2012, σ. 55.

⁽⁷⁾ COM(2011) 682 τελικό.

⁽⁸⁾ EE C 100, 30.4.2009, σ. 53.

⁽⁹⁾ COM(2009) 433 τελικό.

⁽¹⁰⁾ www.betterlifeindex.org.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/archives/2013/10/pdf/20131002_1-emu_en.pdf.

3.4 Η μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου είναι σημαντικό ζήτημα θεμελιώδη ρόλο στην ανασυγκρότηση της κοινωνικής διάστασης της Ευρώπης. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ αμφισβητεί την πολύ βιαστική προσέγγιση της Επιτροπής και ζητεί να δοθεί περισσότερος χρόνος για να συζητηθεί διεξοδικά το ευρύτερο θέμα και να εξασφαλιστούν οι καταλληλότεροι τύποι μεθοδολογίας. Πρέπει να αναφερθεί εν προκειμένω ότι, αφού ο πρωταρχικός στόχος είναι να υποστηριχθούν οι κοινωνικές επιχειρήσεις για να εκπληρώσουν την αποστολή τους, η Επιτροπή πρέπει να προχωρήσει προσεκτικά, ώστε να μην αναπτύξει μέσα που θα έχουν το αντίθετο αποτέλεσμα.

3.5 Υπέρ της προσεκτικής αυτής προσέγγισης συνηγορεί και η πολύ περιορισμένη γνώση και αναγνώριση των κοινωνικών επιχειρήσεων και της κοινωνικής οικονομίας σε πολλά κράτη μέλη. Η έναρξη της συζήτησης από τη σκοπιά του κοινωνικού αντικτύπου —και όχι από την προώθηση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων— μπορεί να αποβεί επιζήμια για την ανάπτυξη αυτού του τομέα. Η ΕΟΚΕ καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή να δώσει προτεραιότητα στην πλήρη υλοποίηση της «Πρωτοβουλίας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα», ώστε να εξασφαλιστούν δίκαιες και διαφανείς συνθήκες για τις κοινωνικές επιχειρήσεις σε όλα τα κράτη μέλη, προτού δρομολογήσει μια πρωτοβουλία για τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου.

4. Η περιγραφή του κοινωνικού αντικτύπου

4.1 Η μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου είναι ωφέλιμη για όλους τους τομείς της κοινωνίας. Για μια κοινωνική επιχείρηση, η επίτευξη θετικού κοινωνικού αντικτύπου είναι ο βασικός σκοπός της ύπαρξής της και συχνά αποτελεί συνεχές και αναπόσπαστο τμήμα των δραστηριοτήτων της. Είναι σημαντικό να διαχωριστούν τα κοινωνικά από τα επιχειρηματικά αποτελέσματα· αυτό που πρέπει να μετρηθεί είναι ο κοινωνικός αντίκτυπος και όχι ο οργανισμός.

4.2 Υπάρχουν ομοιότητες στις περιγραφές του κοινωνικού αντικτύπου από τους ενδιαφερόμενους φορείς, υπάρχουν όμως και διαφορές. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία μιας κοινής αντίληψης της έννοιας και συνιστά να περιγράφεται ως τα κοινωνικά αποτελέσματα και ο αντίκτυπος που έχουν συγκεκριμένες δραστηριότητες μιας κοινωνικής επιχείρησης.

4.3 Είναι επίσης σημαντικό να σημειωθεί ότι η μέτρηση του αντικτύπου δεν αφορά μόνο το επιδιωκόμενα αποτελέσματα, αλλά και τα συνολικά αποτελέσματα (επιδιωκόμενα και μη) και τον αντίκτυπό τους.

4.4 Η αποτίμηση του κοινωνικού αντικτύπου αποτελεί πρόκληση, επειδή μπορεί να είναι δύσκολο να καταδειχθεί η σχέση μεταξύ δραστηριότητας και αποτελέσματος. Οι θετικές συνέπειες είναι συχνά ποιοτικής φύσεως και μερικές φορές αποκαλύπτονται μόνο μετά την πάροδο κάποιου χρονικού διαστήματος. Οι προσπάθειες να εκφραστεί μια δραστηριότητα με αριθμούς ενέχουν τον σημαντικό κίνδυνο οι πληροφορίες που θα συγκεντρωθούν να μην μετρούν αυτό που πρέπει ή να μην το μετρούν με τον σωστό τρόπο. Δεν πρέπει, συνεπώς, να πιέζονται οι κοινωνικές επιχειρήσεις να εξισώνουν τη μέτρηση με την ποσοτικοποίηση, εστιάζοντας την προσοχή τους μόνο σε δραστηριότητες που επιδέχονται εύκολη μέτρηση, ποσοτικοποίηση ή έξωθεν αναγνώριση.

4.5 Η ποσοτικοποίηση θα πρέπει, αντίθετα, να θεωρείται ένας από τους διάφορους δυνατούς τρόπους μέτρησης, παράλληλα με ποιοτικές προσεγγίσεις όπως οι αφηγηματικές μέθοδοι. Αυτή η εναλλακτική —ή συμπληρωματική— προσέγγιση της συλλογής πλούσιων σε πληροφορίες αφηγήσεων από τη σκοπιά των δικαιούχων έχει κεφαλαιώδη σημασία για την αξιολόγηση της «προστιθέμενης αξίας» των δραστηριοτήτων της κοινωνικής επιχείρησης. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η μέτρηση της παραγωγής αξίας δεν πρέπει αναγκαστικά να καταλήγει σε συγκεκριμένο τελικό αριθμητικό μέγεθος, αλλά θα μπορούσε να αποτελείται από έναν συνδυασμό αριθμητικών μεγεθών και κειμένου.

4.6 Για την περαιτέρω διερεύνηση του πολύπλοκου αυτού θέματος, η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να αρχίσει να συγκεντρώνει δεδομένα σχετικά με τις υπάρχουσες μεθόδους, ως πρώτο βήμα για συγκρίσιμες αναλύσεις μεταξύ των κρατών μελών.

5. Βασικοί παράγοντες και έννοιες

5.1 Απαραίτητη προϋπόθεση για μια πανευρωπαϊκή μέθοδο μέτρησης του κοινωνικού αντικτύπου στο σημερινό πλαίσιο της ΕΕ (ΕΤΚΕ και πρόγραμμα PESI) είναι η συμμετοχή των ενδιαφερομένων, στους οποίους συγκαταλέγονται κυρίως οι κοινωνικές επιχειρήσεις, οι χρήστες, οι πολιτικοί ιδύνοντες και οι πάροχοι χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, αλλά και οι πάροχοι κοινωνικών υπηρεσιών, οι δημόσιες αρχές και οι κοινωνικοί εταίροι όταν είναι απαραίτητο. Αυτή η προσέγγιση, που βασίζεται στη συμμετοχή των ενδιαφερομένων, εξασφαλίζει μια διεργασία δημιουργίας κλίματος εμπιστοσύνης και καταλήγει σε μια κοινή άποψη ως προς τα επιθυμητά αποτελέσματα.

5.2 Απαραίτητη προϋπόθεση αυτής της προσέγγισης είναι η κοινή αντίληψη των βασικών εννοιών της μέτρησης του κοινωνικού αντικτύπου. Όροι όπως εισροή, εκροή, αποτελεσμα και αν**Error! Reference source not found.**τίκτυπος συχνά ορίζονται με διαφορετικό τρόπο σε διαφορετικές περιστάσεις. Είναι σημαντικό να αντιλαμβάνονται οι ενδιαφερόμενοι αυτούς τους όρους με τον ίδιο τρόπο.

5.3 Αν βλέπει κανείς μόνο την εκροή (π.χ. τον αριθμό των ατόμων που συμμετέχουν σε ένα πρόγραμμα κατάρτισης), δεν μετρά ή παραβλέπει τον πραγματικό αντίκτυπο της δραστηριότητας. Επομένως, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί ότι η μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου είναι μετάβαση από τη μέτρηση των εκροών στη μέτρηση του συνολικού αντικτύπου. Κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να υπολογιστεί η πραγματική προστιθέμενη αξία, χωρίς να παραγνωρίζεται ο πολύπλοκος και πολυδιάστατος χαρακτήρας της μέτρησης του κοινωνικού αντικτύπου.

5.4 Επισημαίνεται επίσης ότι χρειάζεται να διερευνηθούν περαιτέρω οι δυσκολίες της μεταφοράς των αποτελεσμάτων των μετρήσεων του κοινωνικού αντικτύπου από το μικροοικονομικό στο μακροοικονομικό επίπεδο (από το τοπικό επίπεδο των επιχειρήσεων στο επίπεδο της ΕΕ), καθώς και το κατά πόσο οι μέθοδοι της μέτρησης σέβονται τα δικαιώματα και τις ανάγκες των ατόμων και των επιχειρήσεων.

6. Μεθοδολογία και εργαλεία

6.1 Ο κοινωνικός αντίκτυπος μετράται με πολλούς και διάφορους τρόπους, γεγονός που καθιστά δύσκολη την υποστήριξη μιας συγκεκριμένης μεθόδου ή ακόμη και τη σύγκριση των διάφορων μεθόδων⁽¹²⁾. Έχει αναπτυχθεί πληθώρα μεθόδων, πολλές από τις οποίες προέκυψαν από διάφορα έργα του EQUAL⁽¹³⁾. Το κοινό τους στοιχείο είναι ότι πρόκειται για πρωτοβουλίες από τη βάση προς την κορυφή, που αποσκοπούν στην επίτευξη μιας επιθυμητής κοινωνικής αλλαγής και βασίζονται σε πραγματικές ανάγκες και πραγματικές δραστηριότητες.

6.2 Οι πιο γνωστές μέθοδοι είναι η *κοινωνική απόδοση των επενδύσεων* (*Social Return On Investment — SROI*), η οποία εστιάζει στα αποτελέσματα ενός οργανισμού για να δείξει την παραγωγή κοινωνικής, περιβαλλοντικής και οικονομικής αξίας, και η *κοινωνική λογιστική* (*social accounting*), η οποία είναι μια μέθοδος σχεδιασμού, μέτρησης και αξιολόγησης των κοινωνικών στόχων ενός οργανισμού⁽¹⁴⁾. Μία από τις μεθόδους που εφαρμόζονται ευρύτερα για τον προσδιορισμό της κοινωνικής προστιθέμενης αξίας είναι π.χ. ο *Παγκόσμιος Δείκτης Αναφοράς* (*Global Reporting Index — GRI*), ένα σύστημα υποβολής εκθέσεων για τη βιωσιμότητα που προσφέρει ένα πλαίσιο για την υποβολή κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών αναφορών. Υπάρχουν όμως και άλλες πολλές μέθοδοι⁽¹⁵⁾.

6.3 Κοινό στοιχείο των μεθόδων αυτών είναι ότι σχεδιάζονται με βάση τον σκοπό των δραστηριοτήτων της κοινωνικής επιχείρησης και όχι μοντέλα από άλλους τομείς. Αντί να μετρούν μόνο τις εκροές μεταξύ δύο χρονικών σημείων, οι προσεγγίσεις αυτές επεκτείνονται συχνά σε μian ευρύτερη, μη γραμμική διαδικασία όπως η «θεωρία της αλλαγής»⁽¹⁶⁾, η οποία, με απλοποιημένους όρους, περιλαμβάνει τον προσδιορισμό, την ποσοτικοποίηση και την παρακολούθηση. Με τη χρήση τέτοιων προσεγγίσεων, η διαδικασία της μέτρησης ενσωματώνεται και η ίδια στον επιχειρηματικό σχεδιασμό των κοινωνικών επιχειρήσεων και αποτελεί σημαντικό εργαλείο εσωτερικής βελτίωσης.

6.4 Οι μέθοδοι μέτρησης του κοινωνικού αντικτύπου πρέπει να σχεδιάζονται έτσι ώστε να είναι αναλογικές και να υποστηρίζουν την κοινωνική επιχείρηση. Πολλές κοινωνικές επιχειρήσεις είναι μικρές και νεοσύστατες, με περιορισμένους πόρους που δεν τους επιτρέπουν να εφαρμόζουν περίπλοκες μεθόδους. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά, για να παραμείνουν οι διοικητικές επιβαρύνσεις περιορισμένες και αναλογικές, να επωμιστούν το κόστος της μέτρησης του αντικτύπου άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς (η ΕΕ ή οι διαχειριστές των ταμείων) και όχι οι ίδιες οι κοινωνικές επιχειρήσεις.

6.5 Όσο για τους δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν, η ΕΟΚΕ συνιστά να επιλέγονται από τις κοινωνικές επιχειρήσεις μέσω συνεντεύξεων με τους χρήστες και τους άλλους ενδιαφερομένους. Χρήσιμοι δείκτες θα ήταν, για παράδειγμα, το «κόστος που αποδόθηκε για την κοινωνία» ή «ο αντίκτυπος που επέφερε» η κοινωνική επιχείρηση, αλλά θα πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη οι προασπιστικές εργασίες της επιχείρησης, καθώς και ο τρόπος διάρθρωσης και λειτουργίας της.

6.6 Η Επιτροπή θα πρέπει να βασιστεί στις υφιστάμενες μεθόδους για να αναπτύξει ένα πανευρωπαϊκό πλαίσιο, σύμφωνα με τις συστάσεις της ΕΟΚΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές ρυθμίσεις που ισχύουν σε ορισμένα κράτη μέλη και τα μοντέλα των οργανισμών της κοινωνικής τους πρόνοιας και των ιδίων των κοινωνικών επιχειρήσεων.

7. Άλλες παρατηρήσεις

7.1 Καθώς είναι εξαιρετικά δύσκολο να υποστηρίξει κανείς μία συγκεκριμένη μέθοδο ή τυποποιημένους δείκτες για τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου, η πρώτη ενέργεια της Επιτροπής θα πρέπει να είναι η ευρύτερη διάδοση των αρχών και των μεθόδων που χρησιμοποιούνται συχνότερα και η ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να τις υιοθετήσουν. Από τις εμπειρίες αυτές, η Επιτροπή μπορεί στη συνέχεια να καταρτίσει κατευθυντήριες γραμμές για τη μέτρηση των κοινωνικών αποτελεσμάτων (και όχι των εκροών) και να καθορίσει ένα πλαίσιο αρχών για το πώς πρέπει να μετρηθεί αντί να προσπαθεί να καθορίσει πώς πρέπει να μετρηθεί ο κοινωνικός αντίκτυπος.

7.2 Λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος, η ΕΟΚΕ συνιστά να εφαρμοστούν κατ' αρχάς πειραματικά οι μέθοδοι που έχουν αναπτυχθεί για τα ΕΤΚΕ και το PESI. Η Επιτροπή θα μπορέσει έτσι να παρακολουθήσει εκ του σύνεγγυς τον αντίκτυπο της εφαρμογής αυτών των μεθόδων και να προβεί στην αναθεώρησή τους, αν είναι απαραίτητο. Όλα τα δεδομένα που θα συγκεντρωθούν θα πρέπει να είναι διαχωρισμένα κατά φύλο, ώστε να είναι δυνατό να αναγνωριστεί ο ρόλος των γυναικών στην κοινωνική επιχειρηματικότητα και να εξασφαλιστεί διαφάνεια στον καταμερισμό των κονδυλίων. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί μέριμνα ώστε οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται να μην περιορίζουν την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για τους επιδιωκόμενους στόχους.

⁽¹²⁾ Bouchard, M (ed) (2009): *The worth of social economy*, Peterlang, Bruxelles.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated.

⁽¹⁴⁾ <http://www.thesroinetwork.org/what-is-sroi>, <http://www.socialauditnetwork.org.uk/getting-started/what-is-social-accounting-and-audit>.

⁽¹⁵⁾ Π.χ. PQASSO — Practical Quality Assurance Systems for Small Organisations, SIMPLE — Simple Impact Measurement for Local Economies, Volunteering Impact Assessment Toolkit, The Big Picture, Impact Framework, Logic Model Builder, Measuring Impact Framework, Outcome Mapping, Outcome-Based Evaluation, Social Impact Assessment (SIA), The Shujog Impact Framework and Assessment.

⁽¹⁶⁾ <http://www.theoryofchange.org>.

7.3 Κατά τη συγκρότηση αυτών των πειραματισμών, η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει επίσης πτυχές όπως η αρμοδιότητα και ο στόχος της λειτουργίας του «λογιστικού ελέγχου» των ενδιαφερομένων. Το θέμα αυτό συνδέεται στενά με το πρόσθετο κόστος και τα κίνητρα αυτών των φορέων. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να καταβάλει προσπάθειες για την ελαχιστοποίηση αυτού του κόστους κατά τον καθορισμό των απαιτήσεων της μέτρησης, όπως άλλωστε και για την αποτροπή της περιττής γραφειοκρατίας ή τη στρέβλωση της κοινωνικής ανάπτυξης.

7.4 Υπάρχει κίνδυνος η μέθοδος μέτρησης που έχει σχεδιαστεί ειδικά για τα ΕΤΚΕ και το PESI να επικρατήσει της εφαρμογής άλλων μέσων και κανόνων για τις κοινωνικές επιχειρήσεις σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η ανεπαρκής ή εσφαλμένη εφαρμογή της μέτρησης του κοινωνικού αντικτύπου ενδέχεται να παρεμποδίσει την κοινωνική καινοτομία και τον πειραματισμό. Για να περιοριστεί αυτός ο κίνδυνος, η Επιτροπή θα πρέπει να διοργανώσει προγράμματα ευαισθητοποίησης και κατάρτισης στα κράτη μέλη.

7.5 Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί το πρώτο βήμα των εργασιών της ΕΟΚΕ για τη μέτρηση του κοινωνικού αντικτύπου και απάντηση στις τρέχουσες εργασίες της Επιτροπής για αυτό το θέμα. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει ζωτική σημασία να συνεχιστεί και να διευρυνθεί αυτή η συζήτηση· γι' αυτό, θα παρακολουθήσει εκ του σύνεγγυς τις εργασίες της Επιτροπής και θα συνεχίσει να εργάζεται για τη συνεκτίμηση αυτού του ζητήματος και σε άλλα πεδία των πολιτικών εργασιών της.

Βρυξέλλες, 10 Δεκεμβρίου 2013

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE
